

Oponentský posudek na diplomovou práci Bc. Michaely Skořepové „Akce Robotka“ (Ústav českých dějin FF UK)

Předkládaná diplomová práce je věnována dramatickým životním osudům významného odbojového pracovníka z doby 2. světové války pplk. Josefa Robotky, který byl po únoru 1948 ve zinscenovaném politickém procesu odsouzen k smrti a v listopadu 1952 popraven.

Práce je rozčleněna do 13 kapitol, z nichž většina je ještě dále dělena na podkapitoly. Po formální stránce má všechny požadované náležitosti (klíčová slova, abstrakt, seznam zkratek, přehled použitých pramenů a literatury).

Autorka si vytyčila ambiciózní cíl – tematika odbojové organizace Rada tří je velmi rozsáhlá a její uchopení vyžaduje obsáhlou znalost odborné literatury i archivních pramenů. Tím spíš, že poválečné osudy jednotlivých aktérů je možné pochopit a interpretovat jen na základě detailní znalosti jejich předchozí činnosti v ilegality.

Toho si je autorka vědoma a je jistě kladem její práce, že válečné činnosti Josefa Robotky je věnována jedna kapitola, stejně tak jako létům 1945–1948. V třech kapitolách tomu předcházejících pak podává obecný úvod do problematiky třetího odboje, politických procesů a snahy komunistů o ovládnutí čs. armády. Dále následují kapitoly věnované osudům J. Robotky po únoru 1948: ilegální činnost, zatčení a věznění, proces a poprava. Práce je zakončena kapitolou zabývající se údělem manželek odsouzených a dalším osudům těch, kteří přežili. Toto členění práce je přehledné a logické a odpovídá i postupu zpracování, který si autorka v úvodu zvolila.

Obsahové naplnění těchto kapitol je však dle mého názoru poněkud problematictější. Již z rozboru pramenů a literatury je patrné, že autorka tuto fázi přípravy poněkud podcenila. Dvoustránkový rozbor literatury působí spíš jako výčet náhodně nalezených titulů. Zmínit mezi „historiky věnující se politickým procesům“ na předním místě Miroslava Ivanova nebo Bedřicha Utitze nepůsobí příliš orientovaným dojmem, stejně tak jako použití normalizační práce „KSC o ozbrojených silách“ z roku 1976 jako jedné ze dvou prací věnovaných situaci v poválečné čs. armádě (s. 13). Zarážející je pak autorčino konstatování, že Robotkovu osudu byly věnovány „*bud' jen kratší medailónky, nebo částečné popisy jeho případu zařazené jako příklad do větších celků*“ (tamtéž), aniž by bylo zmíněno, že jeho případ, včetně procesu byl popsán ve dvou monografiích Ivo Pejčocha (naposledy: *Vojáci na popravišti, Vojenské osobnosti popravené v Československu z politických nebo kriminálních důvodů v období 1949–1955*, vydané v roce 2011). Jedna z těchto prací je sice ve výčtu literatury zmiňována, je však zřejmé, že s ní autorka blíže nepracovala (chybí např. v závěrečném přehledu použité literatury), vzhledem k tomu, že o několik stránek dál (s. 19) znovu zdůrazňuje Robotkův proces jako zcela „*neznámý*“.

Jevem, který je u diplomové práce na pováženou, je pak zpracování téměř tří kapitol (druhé, třetí a první podkapitoly z deváté) jen na základě jedné monografie Karla Kaplana („*Komunistický režim a politické procesy v Československu*“, vydané v roce 2001). Zarážející je i použití některých již zastaralých prací. (Např. dvě desetiletí stará publikace „*Soudní perzekuce politické povahy v Československu 1948–1989*“, z níž autorka na s. 21 převzala statistické údaje o rozsahu komunistické perzekuce s konstatováním, že „*stále není k dispozici dostatek materiálů a pramenů pro přesnější údaje*“.)

Bez pochyby pochvalně lze kvitovat, že autorka svoji práci postavila převážně na archivních materiálech, u nichž si však uvědomuje rizika, spojená s jejich proveniencí (materiály StB a komunistické justice). Stejně tak zařazení prvků oral-history, spočívajících v uskutečnění rozhovoru s přímou účastnicí Robotkova procesu, jeho neteří paní Vlastou Nováčkovou-Jakubovou. V samotném textu je však již kritický přístup k informacím takto získaným poněkud potlačen. Ani na poli archivních materiálů však autorka nevyčerpala všechny možnosti, které se jí nabízí. Odpověď na závěrečnou polemiku o údajném udělení prezidentské milosti by možná poskytl Archiv Kanceláře prezidenta republiky. Agenda související s tím je zde poměrně dobře dochována. Stejně tak dokumenty k činnosti skupiny R-3 lze najít i jinde, než ve „fondu 308“. (Jen pro úplnost, fondy bývalého Studijního ústavu MV mají svá jména, č. 308 je označen jako „Druhý domácí odboj“. Číselné označení jim přidělila v 50. letech StB pro své potřeby.) Naopak při zmínce o „*skokanských rojích*“, tedy méně archaicky o výsadkových skupinách, by neškodilo, kdyby autorka zapátrala v poměrně bohaté odborné literatuře (s. 37). Nemohlo by se jí pak stát, že by pletla jména radiostanic a skupin, nebo radiomaják Eureka Mk. II označila za „*Heuréku*“ (tamtéž).

Větší pozornost by měla také věnovat formulacím typu: „*ze začátku roku 1946 se vzorem protinacistického bojovníka stal komunista Julius Fučík*“ (s. 46), „*první procesy s vojáky začaly v květnu 1945*“ (s. 23), „*existovaly dokonce dva pokusy o státní převrat*“ (s. 15) aj., s nimiž lze bez dalšího vysvětlení autorčina názoru při nejmenším polemizovat. Závěrem bych zmínil ještě některé formulační nepřesnosti a překlepy: kříž za zásluhy I. stupně (místo medaile, s. 85), Kč místo Kčs (vícekrát v textu), tvrzení, že do roku 1954 rozhodoval K. Gottwald (s. 77), Jiří Nechanský (místo Jaromír, s. 35), Adam Michna (místo Michnik, s. 16) aj.

Přes celkové výše uvedené výhrady se však domnívám, že autorka přeci jen prokázala dostačující míru schopnosti dané téma zpracovat a předkládaná diplomová práce požadavky na ní kladené splňuje. Doporučuji jí tedy k obhajobě a navrhuji klasifikovat známkou: **dobře**.

V Praze dne 13. ledna 2013

PhDr. Jiří Plachý, Ph.D.

Vojenský historický ústav Praha, FF UK